

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
25 жовтня 2022 року,
протокол № 2 .

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

25 жовтня 2022 року

М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ФІНАНСИ КРАЇН ЄС»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування
галузі знань 07 Управління та адміністрування
за заочною формою навчання**

м. Хмельницький
2022

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування, кандидатка
економічних наук, доцентка
4 жовтня 2022 року

Тетяна САМАРІЧЕВА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування
4 жовтня 2022 року, протокол № 2.

Завідувачка кафедри, кандидатка економічних
наук, доцентка
4 жовтня 2022 року

Наталія ЗАХАРКЕВИЧ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
14 жовтня 2022 року

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

			Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		– 3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 3
	1.2.	Лекції <i>(теми і плани)</i>	3
	1.3.	Семінарські заняття <i>(теми і плани занять; питання, завдання або кейси для поточного контролю; методичні рекомендації для підготовки до занять)</i>	– 5
	1.4.	Самостійна робота студентів <i>(теми, завдання, методичні рекомендації до їх виконання тощо)</i>	– 9
	1.5.	Індивідуальні завдання <i>(форми, тематика завдань; методичні рекомендації до їх виконання)</i>	– 13
	1.6.	Підсумковий контроль <i>(форми, питання, завдання, зразок екзаменаційного білета)</i>	– 14
2.	Схема нарахування балів <i>(загальна схема; розрахунки нарахування балів за відповідні види навчальної діяльності)</i>		– 29
3.	Рекомендовані джерела <i>(в розрізі тем дисципліни)</i>		– 21
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		– 25

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Характеристика та організаційна структура Європейського Союзу	9	1	1	-	-	7	10	-	-	10	-	-
2.	Фінанси Європейського Союзу	9	1	1	-	-	7	13	2	1	10	-	-
3.	Фінансові ринки Європейського Союзу	11	2	2	-	-	7	11	-	1	10	-	-
4.	Фінанси країн-членів ЄС Західної Європи	13	2	2	-	-	9	12	2	-	10	-	-
5.	Фінанси країн-членів ЄС Центральної Європи	17	4	4	-	-	9	12	-	1	11	-	-
6.	Фінанси Скандинавських країн-членів ЄС	12	2	2	-	-	8	11	-	1	10	-	-
7.	Фінанси південно-європейських країн-членів ЄС	12	2	2	-	-	8	12	1	-	11	-	-
8.	Фінанси Балтійських країн	11	2	2	-	-	7	11	1	-	10	-	-
9.	Фінанси країн-членів ЄС Східної Європи	11	2	2	-	-	7	13	-	2	11	-	-
	Всього годин:	105	18	18	-	-	69	105	6	6	93	-	-

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Характеристика та організаційна структура Європейського Союзу	0
2.	Фінанси Європейського Союзу	2
2.1.	Сутність, особливості та функції фінансів ЄС.	
2.2.	Структура доходів бюджету ЄС.	
2.3.	Структура видатків бюджету ЄС.	
3.	Фінансові ринки Європейського Союзу	0
4.	Фінанси країн-членів ЄС Західної Європи	2
4.1.	Структура фінансової системи Франції. Бюджетна система Франції.	
4.2.	Фінансова система Бельгії. Система державних фінансів Бельгії.	
4.3.	Державні фінанси Нідерландів у фінансовій системі країни. Структура податкової служби Нідерландів.	

4.4.	Фінансова система Люксембурга. Проблеми в діяльності банківських структур Люксембургу.	
4.5.	Структура фінансової системи Ірландії. Фінансування Ірландії Європейським Союзом.	
5.	Фінанси країн-членів ЄС Центральної Європи	0
6.	Фінанси Скандинавських країн-членів ЄС	0
7.	Фінанси південно-європейських країн-членів ЄС	1
7.1.	Фінанси Іспанії.	
7.2.	Проблеми сучасної фінансової системи Португалії.	
7.3.	Характеристика фінансової системи Італії.	
7.4.	Загальні основи побудови та функціонування фінансової системи Мальти.	
7.5.	Фінансово-економічні результати входження Греції до ЄС.	
7.6.	Фінансова система Кіпру. Особливості діяльності офшорних компаній на Кіпрі.	
8.	Фінанси Балтійських країн	1
8.1.	Загальна характеристика та шляхи реформування фінансової системи в Естонії.	
8.2.	Фінансові аспекти реформування економіки Латвії.	
8.3.	Фінанси Литви.	
9.	Фінанси країн-членів ЄС Східної Європи	0
	Усього	6

1.3. Семінарські заняття

1.3.1. Темі та питання семінарських занять і методичні рекомендації до їх опрацювання

Семінарське заняття 1

Тема 2. Фінанси Європейського Союзу

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Сутність, особливості та функції фінансів ЄС.
- 1.2. Характеристика доходів і видатків бюджету Європейського Союзу.
- 1.3. Договірні обмеження формування доходної та витратної частин бюджету ЄС.
- 1.4. Структура доходів та видатків бюджету ЄС.
- 1.5. Спеціальні фонди ЄС і фінансування окремих програм соціально-економічного розвитку.
- 1.6. Проблеми та перспективи розвитку фінансової системи ЄС на сучасному етапі.

Аудиторна письмова робота

Виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінансова система ЄС, бюджет ЄС, доходи бюджету ЄС, видатки бюджету ЄС, спеціальні фонди ЄС.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Особливості організації бюджету ЄС. Принципи побудови бюджету ЄС. Характеристика доходів і видатків бюджету Європейського Союзу. Договірні обмеження формування доходної та витратної частин бюджету ЄС. Структура доходів та видатків бюджету ЄС. Перерозподіл фінансів в державах ЄС.

Спеціальні фонди ЄС і фінансування окремих програм соціально-економічного розвитку. Фінансування науки в ЄС. Кредитна діяльність ЄС, склад і структура союзної заборгованості. Принципи оподаткування в ЄС. Напрями гармонізації податкового законодавства. Проблеми та перспективи розвитку фінансової системи ЄС на сучасному етапі.

Тема 3. Фінансові ринки Європейського Союзу

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Історичні передумови виникнення та розвитку євrorинку.
- 2.2. Сутність та призначення євrorинку.
- 2.3. Характеристика секторів євrorинку.
 - 2.3.1. Ринок євровалют.
 - 2.3.2. Ринок єврооблігацій
 - 2.3.3. Ринок євроакцій.
 - 2.3.4. Ринок єврокомерційних паперів.
 - 2.3.5. Ринок єврокредитів.
 - 2.3.6. Ринок єврокапіталів.

Аудиторна письмова робота

Виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: євровалюти, ринок євровалют, ринок єврокредитів, роловерні єврокредити, синдиковані єврокредити, євроакції, єврооблігації, євроноти.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Передумови виникнення євровалютного ринку. Учасники ринку євровалют. Специфіка євrorинку. Термінові депозити. Депозитні сертифікати та їхні види. Банки, що працюють на ринку євровалют. Євровалютний міжбанківський ринок. Ризики суб'єктів міжбанківського ринку. Переваги та недоліки ринку євровалют. Перспективи розвитку ринку євровалют.

Вартість і процес надання єврокредиту. Процентна ставка за кредитом та її види. Характеристика роловерних єврокредитів. Синдиковані єврокредити. Процедура надання синдикованої позики. Методи зниження ризиків за надання синдикованого кредиту. Ознаки єврокредиту. Переваги та недоліки синдикованих єврокредитів.

Суб'єкти ринку євроакцій. Емісія євроакцій. Європейські депозитарні розписки. Єврооблігації. Ринок єврооблігацій та його інструменти. Властивості єврооблігацій. Строки погашення єврооблігацій. Ставки відсотку з єврооблігацій. Суб'єкти ринку єврооблігацій. Ринок короткострокових боргових паперів. Ринок єврокомерційних паперів (ЕСР). Ринок євронот. Ринок деривативів. Класифікація деривативів. Інструменти ринку.

Семінарське заняття 2

Тема 5. Фінанси країн-членів ЄС Центральної Європи

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Фінансова система Німеччини: суть, структура, особливості
- 4.2. Сучасний стан фінансово-бюджетної системи Німеччини.
- 4.3. Характеристика податкової системи Німеччини.
- 4.4. Фінанси підприємств і німецька модель корпоративного управління.
- 4.5. Сучасні проблеми та перспективи розвитку фінансової системи Німеччини.
- 4.6. Загальна характеристика фінансової системи Австрії.
- 4.7. Особливості розвитку фінансово-кредитної системи Австрії.
- 4.8. Фінанси підприємств Австрії.
- 5.1. Фінансова система Польщі. Державні фінанси Польщі.
- 5.2. Реформа місцевого самоврядування і фінансів у Польщі. Міжбюджетні відносини.
- 5.3. Фінанси малих і середніх підприємств у Польщі. Фінанси домогосподарств у Польщі.
- 5.4. Фінансово-економічні результати входження Польщі до Європейського Союзу.
- 5.5. Загальна характеристика податкової реформи та податкової системи Чехії.
- 5.6. Результати реформування фінансово-економічної системи Чехії.
- 5.7. Фінансово-економічні результати входження Угорщини до Європейського Союзу.
- 5.8. Фінансова система Словаччини. Міжбюджетні відносини Словаччини.
- 5.9. Загальні основи побудови та реформування фінансово-економічної системи Словенії.

Виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінансова система, державний бюджет, структура державного бюджету, бюджетний процес, місцеві фінанси, державний борг, податкова система, державний податковий контроль, банківська система, фінансова привабливість, міжбюджетні відносини, фінанси підприємств, фінанси домогосподарств.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Структура фінансової системи Німеччини. Особливості сучасної ринкової соціальної економіки Німеччини. Склад фінансової системи Німеччини. Бюджетний устрій Німеччини на принципах афіксального федералізму. Система вертикального і горизонтального вирівнювання. Напрямки реформування міжбюджетних відносин. Основні напрямки фінансової політики. Федеральний бюджет Німеччини. Характеристика податкової системи Німеччини. Федеральні, земельні, комунальні та сумісні податки. Характеристика бюджетного процесу. Проблема державного боргу і дефіциту бюджету в Німеччині. Призначення спеціальних урядових фондів. Бюджети земель і громад Німеччини. Позитивні та негативні наслідки об'єднання Німеччини. Фінанси підприємств і німецька модель корпоративного управління. Сучасні проблеми та перспективи розвитку фінансової системи Німеччини.

Загальна характеристика фінансової системи Австрії. Казначейство Австрії. Особливості оподаткування в Австрії. Сучасні зміни у витратних статтях та прибутковій частині бюджету. Проблеми підвищення фінансової ефективності єдності федерації. Особливості розвитку фінансово-кредитної системи Австрії. Фінанси підприємств Австрії.

Фінансова система Польщі. Державні фінанси Польщі. Особливості бюджетного процесу в Польщі. Види податків і зборів у Польщі, їх вплив на доходи підприємств і домогосподарств. Доходи і видатки державного бюджету Польщі. Податкові доходи Державного бюджету Польщі. Бюджетний процес і бюджетний рік у Польщі. Фінансова реформа у Польщі. Фінанси Польщі до реформи. Фінанси Польщі в перші роки реформи. Реформа місцевого самоврядування і фінансів у Польщі. Структура самоврядування та місцевих бюджетів у Польщі. Пенсійна реформа в Польщі та її проблеми. Особливості фінансування охорони здоров'я у країні. Особливості фінансів гмін у Польщі. Обов'язкові та необов'язкові доходи гмін. Фінанси малих і середніх підприємств у Польщі. Міжбюджетні відносини. Фінанси домогосподарств у Польщі. Депозитарна система Польщі. Особливості діяльності варшавської фондової біржі. Досвід Польщі та можливості його застосування в Україні. Фінансово-економічні результати входження Польщі до Європейського Союзу.

Загальна характеристика податкової реформи та податкової системи Чехії. Види податків, що стягуються в Чехії. Податки на доходи юридичних і фізичних осіб. Міжбюджетні відносини. Результати реформування фінансово-економічної системи Чехії.

Фінанси Угорщини до реформи кінця 80-х років ХХ ст. та після неї. Види податків в Угорщині. Місцеві фінанси і міжбюджетні відносини. Реформування системи пенсійного забезпечення в Угорщині. Передумови здійснення пенсійної реформи в Угорщині. Напрями здійснення пенсійної реформи в Угорщині у 90-х роках ХХ ст. та на початку ХХІ ст. недоліки і завдання реформування пенсійної системи Угорщини. Інвестиційна привабливість фінансової системи Угорщини. Фінансово-економічні результати входження Угорщини до ЄС.

Загальна характеристика фінансів Словаччини в період реформування економіки. Доходи і видатки державного бюджету. Результати сільськогосподарського виробництва залежно від дотацій бюджету. Міжбюджетні відносини Словаччини. Результати реформування фінансової системи Словаччини. Особливості реформування фінансової системи Словаччини. Банківська система Словаччини.

Загальні основи побудови та реформування фінансово-економічної системи Словенії. Доходи і видатки державного бюджету Словенії. Особливості проведення пенсійної та адміністративної реформи у Словенії.

Тема 6. Фінанси Скандинавських країн-членів ЄС

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Характеристика фінансової системи Швеції.
- 6.2. Склад і структура державних доходів і видатків у Швеції.
- 6.3. Банківська система Швеції.
- 6.4. Фінансова система Фінляндії. Характеристика бюджетної системи Фінляндії.
- 6.5. Фінанси суб'єктів господарювання у Фінляндії.
- 6.6. Фінанси домогосподарств у Фінляндії.
- 6.7. Інститути фінансової системи Данії. Характеристика бюджетної системи Данії.
- 6.8. Банківська система Данії.
- 6.9. Фінанси суб'єктів господарювання у Данії.
- 6.10. Система фінансового вирівнювання Скандинавських країн.

Аудиторна письмова робота

Виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінансова система, державний бюджет, структура державного бюджету, бюджетний процес, місцеві фінанси, державний борг, податкова система, державний податковий контроль, банківська система, фінансова привабливість, міжбюджетні відносини, фінанси підприємств, фінанси домогосподарств.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Характеристика бюджетної системи Швеції. Особливості фінансового вирівнювання. Склад і структура державних доходів і видатків у Швеції. Особливості системи соціального забезпечення. Міжбюджетні відносини. Банківська система Швеції. Фінанси підприємств у Швеції. Фінанси домогосподарств у Швеції.

Фінансова система Фінляндії. Характеристика бюджетної системи Фінляндії. Особливості фінансового вирівнювання. Склад і структура державних доходів і видатків у Фінляндії. Принципи регулювання бюджетного процесу у Фінляндії. Особливості системи соціального забезпечення. Міжбюджетні відносини Фінляндії. Банківська система Фінляндії. Фінанси суб'єктів господарювання у Фінляндії. Фінанси домогосподарств у Фінляндії.

Фінансова система Данії. Інститути фінансової системи Данії. Характеристика бюджетної системи Данії. Данська система фінансового вирівнювання. Склад і структура державних доходів і видатків у Данії. Особливості системи соціального забезпечення. Міжбюджетні відносини. Банківська система Данії. Фінанси суб'єктів господарювання у Данії. Фінанси домогосподарств у Данії.

Семінарське заняття 3

Тема 9. Фінанси країн-членів ЄС Східної Європи

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Загальні основи побудови та функціонування фінансів Болгарії.
- 9.2. Особливості оподаткування в Болгарії.
- 9.3. Особливості реформування фінансово-економічної системи Румунії та їх результати.
- 9.4. Зміни в організаційних формах та у фінансах підприємств Румунії.
- 9.5. Специфіка інвестиційної діяльності в Румунії.
- 9.6. Надходження іноземних інвестицій до Румунії.
- 9.7. Фінансова система Хорватії.
- 9.8. Особливості організації фінансів підприємств Хорватії.
- 9.9. Фінанси домогосподарств Хорватії та зміни в них. Місцеві фінанси Хорватії та міжбюджетні відносини.

Виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінансова система, державний бюджет, структура державного бюджету, бюджетний процес, місцеві фінанси, державний борг, податкова система, державний податковий контроль, банківська система, фінансова привабливість, міжбюджетні відносини, фінанси підприємств, фінанси домогосподарств.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Загальні основи побудови та функціонування фінансів Болгарії. Особливості реформування фінансової системи країни. Особливості оподаткування в Болгарії. Особливості організації фінансів підприємств. Фінанси домогосподарств та зміни в них. Фінансово-економічні проблеми на шляху до європейського союзу і перспективи перебування Болгарії в Євросоюзі.

Особливості реформування фінансово-економічної системи Румунії та їх результати. Процес приватизації: фінансові аспекти. бюджетна і грошова політика. Грошова політика: проблеми і перспективи. Зміни в організаційних формах та у фінансах підприємств. Особливості реорганізації державних підприємств та комерційних компаній державної власності. Комерційні компанії: особливості організації та фінансів. Особливості банкрутства та ліквідації підприємств. Корпоратизація як засіб зменшення збитковості державних підприємств. Специфіка інвестиційної діяльності в Румунії. Надходження іноземних інвестицій до Румунії. Місцеві фінанси і фінанси домогосподарств. Фінанси домогосподарств. Особливості приватизації житлового сектору в Румунії.

Фінансова система Хорватії. Загальні основи побудови та функціонування фінансів країни. Особливості реформування фінансової системи країни. Особливості оподаткування в Хорватії. Видатки державного бюджету. Особливості організації фінансів підприємств. Фінанси домогосподарств та зміни в них. Місцеві фінанси та міжбюджетні відносини. Фінансово-економічні проблеми на шляху до Європейського союзу.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Фінанси країн ЄС». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Фінанси країн ЄС» складається з двох окремих завдань: письмових робіт по 9 темах та одного індивідуального завдання, обраного за темою наукової роботи. Письмова робота та індивідуальне завдання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

Студенти виконують письмову роботу та індивідуальне завдання самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка письмових робіт та заслуховування доповіді за темою наукової роботи. Питання письмової роботи виносяться на підсумковий семестровий контроль.

1.4.1. Теми та питання самостійних робіт, завдання та методичні рекомендації до їх виконання

Тема 1. Характеристика та організаційна структура Європейського Союзу

Питання для самостійної роботи

1. Характеристика вищих керівних органів ЄС.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення охарактеризувати вищих керівних органів ЄС. Результати записати у формі табл. 1.4.1.

Таблиця 1.4.1. Характеристика вищих керівних органів ЄС

Назва інституції ЄС	Історія створення	Склад	Організація роботи	Функції	Цікаві факти
Європейський Парламент					
Європейська Рада					
Рада ЄС					
Європейська Комісія					
Рахункова палата					
Європейський Суд					

Тема 2. Фінанси Європейського Союзу

Питання для самостійної роботи

1. Структура витрат бюджету ЄС.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення згрупувати дані щодо витрат бюджету Європейського Союзу. Результати записати у формі табл. 1.4.2.

Таблиця 1.4.2. Структура витрат бюджету ЄС

Витрати	2015		2016		2017		2018		2019	
	млн євро	Питома вага,%	млн євро	Питома вага,%	млн євро	Питома вага,%	млн євро	Питома вага,%	млн євро	Питома вага,%
1.										
2.										
...										
Загальні витрати										

Тема 3. Фінансові ринки Європейського Союзу

Питання для самостійної роботи

1. Порівняльна характеристика синдікованих кредитів та єврооблігацій.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення порівняти синдіковані кредити та єврооблігації. Результати записати у формі табл. 1.4.3.

Таблиця 1.4.3. Порівняльна характеристика синдигованих кредитів та єврооблігацій

Характеристика	Синдигований кредит	Випуск єврооблігацій
Дострокове погашення (без штрафних санкцій)		
Процентна ставка		
Можливість поновлення (revolving option)		
Рейтингування		
Залежність від поточних ринкових умов		
Термін позики		
Початкові витрати		
Інвестори		

Тема 4. Фінанси країн-членів ЄС Західної Європи

Питання для самостійної роботи

1. Фінансові установи та органи влади, що здійснюють фінансову, бюджетну, податкову, грошово-кредитну політики країн-членів ЄС Західної Європи.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення згрупувати функції фінансових інституцій по кожній країні-члену ЄС Західної Європи. Результати записати у формі табл. 1.4.4.

Таблиця 1.4.4. Фінансові установи та органи влади, що здійснюють фінансову, бюджетну, податкову, грошово-кредитну політики країни ЄС

№ з/п	Назва країни	Назва установи / організації	Напрями діяльності

Тема 5. Фінанси країн-членів ЄС Центральної Європи

Питання для самостійної роботи

1. Фінансові показники країни ЄС.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення проаналізувати основні фінансові показники однієї з країн-членів ЄС Центральної Європи. Результати записати у формі табл. 1.4.5.

Таблиця 1.4.5. Фінансові показники країни ЄС

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Доходи бюджету					
Видатки бюджету					
Податкові надходження					
Державний борг					
Активи банків					

Тема 6. Фінанси Скандинавських країн-членів ЄС

Питання для самостійної роботи

1. Порівняльна характеристика ставок податків Скандинавських країн-членів ЄС.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення порівняти ставки основних податків усіх Скандинавських країн-членів ЄС. Результати записати у формі табл. 1.4.6.

Таблиця 1.4.6. Ставки податків

№ з/п	Назва країни	Назва податку	Ставка

Тема 7. Фінанси південно-європейських країн-членів ЄС

Питання для самостійної роботи

1. Структура доходів бюджету південно-європейських країн-членів ЄС в поточному році.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення визначити структуру доходів бюджету південно-європейських країн-членів ЄС в поточному році. Результати записати у формі табл. 1.4.7.

Таблиця 1.4.7. Структура доходів бюджету країн ЄС в поточному році

№ з/п	Назва країни	Стаття доходів	Частка статті доходів в загальному їх обсязі,%

Тема 8. Фінанси Балтійських країн

Питання для самостійної роботи

1. Структура видатків бюджету Балтійських країн в поточному році.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення визначити структуру видатків бюджету Балтійських країн в поточному році. Результати записати у формі табл. 1.4.8.

Таблиця 1.4.8. Структура видатків бюджету країн ЄС в поточному році

№ з/п	Назва країни	Стаття витрат	Частка статті витрат в загальному їх обсязі,%

Тема 9. Фінанси країн-членів ЄС Східної Європи

Питання для самостійної роботи

1. Фінансові установи та органи влади, що здійснюють фінансову, бюджетну, податкову, грошово-кредитну політику країн-членів ЄС Східної Європи.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення згрупувати функції фінансових інституцій по кожній країні-члену ЄС Східної Європи. Результати записати у формі табл. 1.4.4.

Таблиця 1.4.4. Фінансові установи та органи влади, що здійснюють фінансову, бюджетну, податкову, грошово-кредитну політики країни ЄС

№ з/п	Назва країни	Назва установи / організації	Напрями діяльності

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) за тематикою навчальної дисципліни виконується у вигляді наукової роботи у межах годин, відведених для самостійної роботи.

1.5.1. Методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання

Тема наукової роботи обирається студентом добровільно з наведеного нижче переліку та закріплюється за ним науково-педагогічним працівником на початку семестру. Наукова робота – це самостійно виконане наукове дослідження певної проблеми, яке відповідає науковим принципам, має певну структуру, містить результат власного пошуку та обґрунтовані висновки.

Підготовка наукової роботи у такій формі передбачає таку структуру:

1. Вступ (розкрити актуальність). До 1 сторінки
2. Перший розділ (зробити порівняльний аналіз думок вчених щодо теоретичних аспектів проблеми та/або основних визначень. Обов'язково із реальними посиланнями на реальні джерела). 3-4 сторінки
3. Другий розділ – аналіз фактичних та статистичних даних за останні 5 років. Обов'язково із реальними посиланнями на реальні джерела. Дані обов'язково подати у таблицях чи діаграмах. Має бути багато таблиць. Від 5 сторінок.
4. Третій розділ – формулювання виявлених проблем за проведеним аналізом в 2 розділі та розробка напрямів удосконалення цих проблем. 1-2 сторінки.
5. Висновки. До 1 сторінки.
6. Список використаних джерел. Не обмежена кількість – основне, щоб це були ті джерела, які Ви дійсно використали, можна інтернет-джерела.

Форма контролю – перевірка правильності виконання ІНДЗ із врахуванням самостійності, творчості, правильності розрахунків і вмінням захистити результати дослідження.

Доопрацьована наукова робота, що виконана за обраною темою, може бути заслухана на студентському науково-дослідному гуртку та подана на конкурс студентських наукових робіт з дотриманням установлених вимог. Результати наукової роботи можуть публікуватись у вітчизняному чи закордонному науковому виданні у формі статті, доповідатись на міжнародній, закордонній, всеукраїнській чи університетській конференціях з публікацією або без публікації тез, за що студенти одержують додаткові бали.

1.5.2. Темі наукових робіт

1. Гармонізація фінансових систем країн Європейського Союзу.
2. Переваги та проблеми розвитку фінансової системи Європейського Союзу.
3. Зарубіжний досвід фінансування соціального забезпечення (на прикладі однієї із країн Європейського Союзу).
4. Оцінка розвитку фінансових ринків країн Європейського Союзу.
5. Досвід Німеччини у фінансуванні економічного розвитку регіонів.
6. Фінансові аспекти інтеграції Польщі до Європейського Союзу: уроки для України.
7. Інтеграція Іспанії до європейського союзу: вплив на фінансову систему.
8. Фінансово-бюджетна система (однієї із країн ЄС): сучасний стан і проблеми функціонування.
9. Особливості банківських систем зарубіжних країн (на прикладі однієї із країн ЄС).
10. Європейський союз: сучасний стан і тенденції фінансування зовнішньої допомоги сталому розвитку.

11. Національна модель банківської системи Німеччини: становлення, еволюція та можливості збереження в умовах глобалізації.
12. Особливості фінансування регіонального розвитку Естонії в умовах забезпечення сталого розвитку.
13. Фінансування регіонального розвитку Іспанії в контексті досягнення сталого розвитку.
14. Оцінка фіскальної стійкості державних фінансів Греції.
15. Банківський сектор Болгарії.
16. Особливості організації фінансів домогосподарств у (одній із країн ЄС).
17. Особливості фінансового вирівнювання територій: досвід скандинавських країн.
18. Становлення внутрішнього ринку Європейського Союзу: передумови та особливості.
19. Система фінансового забезпечення місцевого самоврядування Франції в умовах децентралізації управління: досвід для України.
20. Аналіз стану та структури ринку фінансових послуг Європейського Союзу.
21. Особливості організації та фінансування органів публічної влади місцевого та регіонального рівня Франції.
22. Механізми фінансування регіонів та громад Бельгії.
23. Фінансова основа функціонування органів місцевого самоврядування в Угорщині.
24. Функціонування податкової служби Нідерландів: уроки для України.
25. Європейський банківський союз та його роль у зміцненні фінансової безпеки ЄС.
26. Розвиток банківської системи Австрії в умовах глобалізації.
27. Причини та наслідки реформування державного регулювання ринків фінансових послуг в Угорщині.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Історія створення та розвиток Європейського Союзу.
2. Роль ЄС у загальносвітовому розвитку.
3. Характеристика інституціональної структури ЄС.
4. Функції вищих керівних органів ЄС.
5. Сутність, особливості та функції фінансів ЄС.
6. Характеристика доходів і видатків бюджету Європейського Союзу.
7. Договірні обмеження формування доходної та витратної частин бюджету ЄС.
8. Структура доходів та видатків бюджету ЄС.
9. Спеціальні фонди ЄС і фінансування окремих програм соціально-економічного розвитку.
10. Проблеми та перспективи розвитку фінансової системи ЄС на сучасному етапі.
11. Історичні передумови виникнення та розвитку євrorинку.
12. Сутність та призначення євrorинку.
13. Ринок євровалют.
14. Ринок єврооблігацій
15. Ринок євроакцій.
16. Ринок єврокомерційних паперів.
17. Ринок єврокредитів.
18. Ринок єврокапіталів.
19. Структура фінансової системи Франції.
20. Характеристика доходів і видатків державного бюджету Франції.
21. Динаміка державного боргу Франції.
22. Фінансова система Бельгії. Система державних фінансів Бельгії.
23. Державні фінанси Нідерландів у фінансовій системі країни.
24. Структура податкової служби Нідерландів.
25. Фінансова система Люксембурга.

26. Проблеми в діяльності банківських структур Люксембургу.
27. Структура фінансової системи Ірландії.
28. Фінансування Ірландії Європейським Союзом.
29. Фінансова система Німеччини: суть, структура, особливості
30. Сучасний стан фінансово-бюджетної системи Німеччини.
31. Характеристика податкової системи Німеччини.
32. Фінанси підприємств і німецька модель корпоративного управління.
33. Сучасні проблеми та перспективи розвитку фінансової системи Німеччини.
34. Особливості розвитку фінансово-кредитної системи Австрії.
35. Фінанси підприємств Австрії.
36. Фінансова система Польщі. Державні фінанси Польщі.
37. Реформа місцевого самоврядування і фінансів у Польщі. Міжбюджетні відносини.
38. Фінанси малих і середніх підприємств у Польщі. Фінанси домогосподарств у Польщі.
39. Фінансово-економічні результати входження Польщі до Європейського Союзу.
40. Загальна характеристика податкової реформи та податкової системи Чехії.
41. Результати реформування фінансово-економічної системи Чехії.
42. Фінансово-економічні результати входження Угорщини до Європейського Союзу.
43. Фінансова система Словаччини. Міжбюджетні відносини Словаччини.
44. Загальні основи побудови та реформування фінансово-економічної системи Словенії.
45. Характеристика фінансової системи Швеції.
46. Склад і структура державних доходів і видатків у Швеції.
47. Банківська система Швеції.
48. Фінансова система Фінляндії. Характеристика бюджетної системи Фінляндії.
49. Фінанси суб'єктів господарювання у Фінляндії.
50. Фінанси домогосподарств у Фінляндії.
51. Інститути фінансової системи Данії. Характеристика бюджетної системи Данії.
52. Банківська система Данії.
53. Фінанси суб'єктів господарювання у Данії.
54. Система фінансового вирівнювання Скандинавських країн.
55. Фінанси Іспанії. Податкова система Іспанії.
56. Проблеми сучасної фінансової системи Португалії.
57. Доходи державного бюджету Португалії.
58. Фінансова допомога Португалії з бюджету ЄС.
59. Характеристика фінансової системи Італії.
60. Загальні основи побудови та функціонування фінансової системи Мальти.
61. Заходи із залучення іноземних інвестицій на Мальту.
62. Фінансово-економічні результати входження Греції до ЄС.
63. Фінансова система Кіпру. Особливості діяльності офшорних компаній на Кіпрі.
64. Загальна характеристика та шляхи реформування фінансової системи в Естонії.
65. Податкова система Естонії.
66. Вплив фінансово-економічної трансформації Естонії на фінанси домогосподарств і підприємств.
67. Фінансові аспекти реформування економіки Латвії.
68. Фінанси домашніх господарств у Латвії порівняно з іншими країнами Балтії.
69. Програма державних інвестицій у Латвії.
70. Фінанси Литви.
71. Місцеві фінанси та міжбюджетні відносини Литви.
72. Інвестиційний клімат Литви.
73. Загальні основи побудови та функціонування фінансів Болгарії.
74. Особливості оподаткування в Болгарії.
75. Особливості реформування фінансово-економічної системи Румунії та їх результати.
76. Зміни в організаційних формах та у фінансах підприємств Румунії.
77. Специфіка інвестиційної діяльності в Румунії.
78. Фінансова система Хорватії.

79. Особливості організації фінансів підприємств Хорватії.
80. Фінанси домогосподарств Хорватії та зміни в них. Місцеві фінанси Хорватії та міжбюджетні відносини.

1.6.2. Структура залікового білета

1. Тестові завдання.
1. Які послуги у Бельгії НЕ обкладаються ПДВ?
 - а) банківські, страхові, фінансові послуги,
 - б) продаж предметів першої необхідності та медикаментів,
 - в) будівництво житлових будинків,
 - г) житлово-комунальні послуги.
 2. У Бельгії є такі види обов'язкового соціального страхування:
 - а) у зв'язку із захворюваннями та інвалідністю,
 - б) допомога на дітей,
 - в) виплати грошової допомоги у зв'язку з інвалідністю,
 - г) грошові виплати за щорічними відпустками.
 3. До бюджетної системи Німеччини належать:
 - а) державний бюджет та бюджети земель;
 - б) федеральний бюджет та бюджети громад;
 - в) бюджети земель та бюджети громад;
 - г) державний бюджет, бюджети земель та бюджети громад;
 4. Євровалюта – це валюта, яка:
 - а) розміщується в національних банках в євро;
 - б) імітується державами ЄС;
 - в) розміщується в іноземних банках, розташованих за межами країни-емітента даної валюти;
 - г) імітується Євробанком.
 5. Визначальним для набуття статусу євродолара є те, щоб валюта була розміщена:
 - а) в євро, але в банках, які не входять до Єврозони;
 - б) в банку, розташованому за межами країни її емісії;
 - в) у доларах США тільки в Євробанку;
 - г) в банках, що розташовані в Європі.
 6. Неправильним для розуміння євrorинку є твердження, що:
 - а) банки, які реєструють у своєму балансі операції з євровалютою, називаються євробанками;
 - б) приставка «євро» зовсім не означає, що вказана валюта знаходиться в Європі;
 - в) євrorинок визначається територією держав, які входять до Єврозони;
 - г) громадянство чи постійне місце проживання вкладника не впливають на визначення євровалюти;
 7. Бюджетний рік у Німеччині:
 - а) починається 1 січня й закінчується 31 грудня;
 - б) починається 1 квітня й закінчується 31 березня;
 - в) починається 1 липня й закінчується 30 червня;
 - г) починається 1 жовтня й закінчується 30 вересня.
 8. Основна частина витрат державного бюджету ФРН припадає на:
 - а) економічні витрати;
 - б) соціальні витрати;
 - в) військові витрати;
 - г) витрати на науку й освіту.
 9. Документ, який встановлює і санкціонує загальну суму доходів і витрат на кожен рік, що вважаються необхідними для Європейського Співтовариства - це:
 - а) Спеціальні структурні фонди ЄС;
 - б) Місцевий бюджет Європейського Союзу;
 - в) Загальний бюджет Європейського Союзу;

- г) Традиційні власні ресурси ЄС.
10. До сфер повноважень Європейського Парламенту належать:
- а) Законодавча;
 - б) Бюджетна;
 - в) Контрольна;
 - г) Зовнішньополітична.
11. Основна частина витрат бюджетів земель ФРН припадає на:
- а) економічні витрати;
 - б) соціальні витрати;
 - в) військові витрати;
 - г) витрати на науку й освіту.
12. Період підготовки, прийняття, виконання та складання звіту про виконання бюджету у Франції займає:
- а) один рік;
 - б) два роки;
 - в) більше трьох років;
 - г) чотири роки.
13. В якому вищому керівному органі ЄС представлено політичні партії?
- а) Європейському Парламенті;
 - б) Європейській Комісії;
 - в) Раді ЄС;
 - г) Рахунковій палаті.
14. До основних принципів оподаткування в Німеччині належить:
- а) економічна ефективність;
 - б) гнучкість;
 - в) прозорість;
 - г) планомірність.
15. До особливостей податкової системи Франції належить:
- а) переважання непрямих податків;
 - б) відкритість для міжнародних податкових угод;
 - в) принцип пріоритету ресурсів;
 - г) усі відповіді правильні.
16. Який принцип побудови бюджету ЄС передбачає, що прогнози щодо надходжень на бюджетний рік повинні дорівнювати асигнуванням на цей рік?
- а) Єдності;
 - б) Строковості;
 - в) Рівноваги;
 - г) Прозорості.
17. Який принцип побудови бюджету ЄС передбачає, що всі асигнування повинні здійснюватися з конкретною метою, щоб уникнути плутанини між ними?
- а) Специфікації;
 - б) Строковості;
 - в) Рівноваги;
 - г) Прозорості.
18. За рахунок яких ресурсів формуються традиційні власні ресурси доходів бюджету ЄС?
- а) імпортне мито;
 - б) податок на додану вартість;
 - в) штрафи з підприємств за порушення конкуренції;
 - г) податки із заробітної плати співробітників ЄС.
19. Головна перевага ірландської економіки – це
- а) механізм фінансового вирівнювання територій;
 - б) сприятливе оподаткування бізнесу;
 - в) високий рівень податкового навантаження;
 - г) фінансування Ірландії Європейським Союзом.

20. Простими облигаціями (straight bonds) є облигації:
- а) облигації з нульовим купоном;
 - б) облигації з фіксованою процентною ставкою без права дострокового погашення з виплатою фіксованого процента по купонах;
 - в) двовалютні облигації;
 - г) облигації за якими не сплачуються відсотки, однак, замість цього, вони продаються зі знижкою.
21. До якого вищого керівного органу ЄС раз на 5 років кожний громадянин ЄС має право обирати та бути обраним?
- а) Європейського Парламенту;
 - б) Європейської Комісії;
 - в) Ради ЄС;
 - г) Рахункової палати.
22. Компанії-нерезиденти в Нідерландах на відміну від компаній-резидентів не сплачують:
- а) податок на багатство (капітал);
 - б) податок на консолідований прибуток фінансової групи;
 - в) податок на прибуток;
 - г) податок на майно.
23. Єдина економічна політика та гармонізація її законодавчої бази - це:
- а) спільний ринок;
 - б) зона вільної торгівлі;
 - в) повна економічна інтеграція;
 - г) економічний та валютний союз.
24. До особливостей бюджетного процесу Франції відносяться:
- а) затвердження державного бюджету здійснюється на спільному засіданні палат парламенту;
 - б) адміністративний контроль за виконанням державного бюджету поділяється на 3 види: адміністративний, судовий та подальший;
 - в) підготовка бюджету здійснюється за використання програмно-цільового методу «раціоналізація вибору бюджетних рішень»;
 - г) Сенат має право затвердити проект державного бюджету без погодження з Національною асамблеєю.
25. До специфічних функцій Ради міністрів ЄС в бюджетному процесі належать:
- а) розробка фінансових регламентів;
 - б) визначення методів та процедур надання доходів бюджету, що передбачені домовленостями про власні ресурси ЄС, у розпорядження Європейської комісії;
 - в) здійснення перевірки операцій, що виконуються державами-членами ЄС на своїх територіях;
 - г) перевірка дотримання порядку отримання бюджетних ресурсів та їх використання.
26. До основних особливостей бюджетного процесу Швеції відносяться:
- а) розробка плану макроекономічного та фіскального розвитку на середньострокову перспективу (3 роки);
 - б) моніторинг поточного виконання доходів і видатків;
 - в) встановлення вимоги забезпечення позитивного сальдо з середньорічним рівнем 2% ВВП;
 - г) циклічність бюджетного процесу.
27. Які риси відносяться до особливих характеристик місцевих фінансів Швеції:
- а) невисокий рівень автономії;
 - б) низький рівень децентралізації;
 - в) відсутність регламентації організації діяльності органів самоврядування;
 - г) законодавче встановлення повноважень самоврядних органів і правил їх розподілу між рівнями самоврядування.
28. До структури необов'язкових витрат бюджету ЄС належать видатки на:
- а) аграрну політику;

- б) утриманні апарату управління;
 - в) наукові дослідження;
 - г) зобов'язання по внутрішній політиці.
29. До відмінних рис місцевих фінансів Німеччини належать:
- а) місцеві витрати мають покриватися за рахунок власних доходів;
 - б) в основі системи горизонтального вирівнювання лежить базовий показник «квота покриття»;
 - в) землі, з доходами, що перевищують 110% від середнього рівня податкових надходжень на душу населення по всіх землях у цілому, перераховують 90% ресурсів, що перевищують середній рівень на потреби вирівнювання;
 - г) критерієм для надання коштів з Фонду фінансового вирівнювання є обсяг доходів земель і громад, розміщених на її території, на душу населення.
30. Які відмінні риси характеризують фінанси державних підприємств Франції:
- а) державні підприємства зосереджені у вугільній, нафтовій, газовій та енергетичній промисловості, у сфері транспорту, хімічній галузі;
 - б) формування ресурсів державного сектору за рахунок власних надходжень;
 - в) покриття дефіциту державних підприємств за рахунок безповоротних субсидій і дотацій;
 - г) здійснення значного контролю з боку Парламенту за фінансами державних підприємств.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 1 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 28 серпня 2020 року, протокол № 1).

З навчальної дисципліни «Фінанси країн ЄС» передбачено проведення 9 лекційних занять. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Розподіл балів для лекцій з навчальної дисципліни
«Фінанси країн ЄС»**

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій		
			1	2	3
1.	Заочна	3	2,0	3,0	5,0

2.3. З навчальної дисципліни «Фінанси країн ЄС» передбачено проведення 9 семінарських занять.

За результатами семінарського заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 28 серпня 2020 року, протокол № 1).

2.4. Обсяг балів за самостійну роботу з навчальної дисципліни «Фінанси країн ЄС» розподіляється пропорційно за виконання 9 письмових робіт (1 письмова робота по кожній темі). Залежно від їх обсягу та складності, студент може одержати не більше 30 балів.

Індивідуальне завдання виконане за пропонованою темою наукової роботи оцінюються окремо та складає не більше 10 балів. Загалом за виконання самостійної роботи студент заочної форми навчання може одержати максимально 40 балів.

Перерозподіл балів, в межах максимально можливої кількості їх одержання за виконану самостійну роботу, наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

**Розподіл балів для самостійної роботи з навчальної дисципліни
«Фінанси країн ЄС»**

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер теми									Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
1.	Максимальна кількість балів за одну письмову роботу з відповідної теми	2	2	2	4	4	4	4	4	4	30
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання, виконане у вигляді наукової роботи	10									10
	Усього балів										40

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі заліку з навчальної дисципліни «Фінанси країн ЄС», студент заочної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.6 підпункту 4.5.1 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 28 серпня 2020 року, протокол № 1).

Перерозподіл балів, в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані студентами відповіді на тестові завдання залікового білета, наведено в табл. 2.3.

**Розподіл балів для семестрового контролю з навчальної дисципліни
«Фінанси країн ЄС»**

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань екзаменаційного білета / кількість балів	Разом балів
		1	
1.	Максимальна кількість балів за письмову відповідь на тестові завдання	30	30,0
	Усього балів	30	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Давиденко Д. В. Європейський Союз: історія створення й розвитку. <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9752/1/Davidenko.pdf>
2. Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування : навч.-метод. посіб. / І.А. Грицяк, О. Ю. Оржель, М. Є. Чулаєвська та ін. ; за заг. ред. І. А. Грицяка. К. : НАДУ, 2009. 188 с.
3. Кожухова Т. В. Європейський союз: сучасний стан і тенденції фінансування зовнішньої допомоги сталому розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2016. Вип. 2. С. 7-12. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2016_2_3
4. Решота О. А. Становлення внутрішнього ринку Європейського Союзу: передумови та особливості. *Демократичне врядування*. 2012. Вип. 9. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2012_9_7

Тема 2

1. Біла Л. М. Гармонізація фінансових систем країн Європейського Союзу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2015. Вип.10. С. 228-231. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_10_51
2. Богатирьов І. І. Особливості фінансової системи Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 15(1). С. 32-37. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_15\(1\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_15(1)_9)
3. Бурбика М. М., Смирнова Г. Ю. Фінансова система Європейського Союзу: переваги та проблеми розвитку. *Правові горизонти*. 2016. № 2. С. 125-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ln_2016_2_24
4. Ковтонюк К. В. Фінансова інтеграція в Європейському Союзі: генезис і перспективи розвитку. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2013. № 3. С. 203-208. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2013_3_24
5. Пустовіт Ю. Ю. Принципи використання фінансових ресурсів Європейського Союзу. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 13. С. 146-152. http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2015_13_25
6. Стряпко І. О. Фінансові ресурси регіональної влади країн Європейського Союзу. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія*. 2013. Т. 21, вип. 23(3). С. 195-200. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2013_21_23\(3\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2013_21_23(3)_36)
7. Черемісова Т. А. Фінанси європейського союзу та особливості їх організації. *Економічний форум*. 2014. № 2. С. 29-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2014_2_7
8. Шемет Т. С. Європейський банківський союз та його роль у зміцненні фінансової безпеки ЄС. *Бізнес Інформ*. 2013. № 5. С. 17-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_5_4

Тема 3

1. Власенко М. Удосконалення методичного підходу до комплексної оцінки розвитку фінансових ринків країн світу (на прикладі країн Європейського Союзу). *Журнал європейської економіки*. 2013. Т. 12, № 2. С. 196-218. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2013_12_2_6
2. Івасів Б.С., Комар В.В. Міжнародні ринки грошей і капіталів. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 120 с.
3. Кравчук І. С. Союз ринків капіталу європейського співтовариства та фінансова стабільність. *Проблеми економіки*. 2017. № 2. С. 270-275. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2017_2_37
4. Олійник О. В., Сідельнікова І. В. Єврооблігаційні позики як інструмент мобілізації боргового фінансування вітчизняними корпораціями на міжнародному ринку капіталу. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. - 2014. Вип. 9. С. 73-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkpnueu_2014_9_20
5. Сейранов Ю., Мазило Т. В. Консолідація регулювання фінансових ринків у Європейському Союзі в контексті досягнення фінансової стабільності. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 38. С. 31-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_38_6
6. Семенов А. Ю., Пахненко О. М. Аналіз стану та структури ринку фінансових послуг Європейського Союзу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2017. Вип. 25(2). С. 145-150. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_25\(2\)_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_25(2)_33)

Тема 4

1. Алексеева Н. Головні бюджетні процедури: фінансова практика Франції. *Ринок цінних паперів України*. 2013. № 9-10. С. 29-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rcpu_2013_9-10_6
2. Андрущенко В. С. Податкові системи зарубіжних держав: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2014. 358 с.
3. Карлін М. І. Фінанси країн Європейського Союзу: навч. посіб. К. : Знання, 2011. 639 с.
4. Мельник П. В., Тарангул Л. Л., Гордей О. Д. Банківські системи зарубіжних країн. К. : Алерта, 2010. 586 с.
5. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
6. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн. К. : Знання-Прес, 2009. 373 с.
7. Руденко Ю. М., Токар В. В. Фінансові системи зарубіжних країн: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2010. 348 с.
8. Савостенко Т. О., Матвеева О. Ю. Система фінансового забезпечення місцевого самоврядування Франції в умовах децентралізації управління: досвід для України. *Теорія та практика державного управління*. 2010. Вип. 2. С. 271-278. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2010_2_41
9. Саліхова О. Б., Шелудько Н. М. Інституційні та фінансові механізми стимулювання технологічних інновацій у промисловості: досвід Франції, уроки для України. *Економіка промисловості*. 2020. № 2. С. 5-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2020_2_3
10. Фінанси зарубіжних країн: навчальний посібник / [Кізіма Т. О., Кравчук Н. Я., Горин В. П. та ін.]; за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка, 2013. 287 с.
11. Хашиєва Л. В. Особливості організації та фінансування органів публічної влади місцевого та регіонального рівня Франції. *Теорія та практика державного управління*. 2018. Вип. 1. С.182-187. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2018_1_29
12. Чернеженко О. М. Механізми фінансування регіонів та громад Бельгії. *Приватне та публічне право*. 2019. № 1. С. 23-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpulaw_2019_1_7

13. Чуприна А. Функціонування податкової служби Нідерландів: уроки для України. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2009. Вип. 3. С.134-142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2009_3_18

Тема 5

1. Андрущенко В. С. Податкові системи зарубіжних держав: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2014. 358 с.
2. Бачо Р. Й. Причини та наслідки реформування державного регулювання ринків фінансових послуг в Угорщині. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економіка*. 2014. Т. 22, вип. 8(4). С. 14-19. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumov_2014_22_8\(4\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumov_2014_22_8(4)_4)
3. Бурдіна О. В. Сучасний стан інвестиційно-фінансового співробітництва України та Австрії. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2015. №1. С. 14-19. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/boaa_2015_1\(14\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/boaa_2015_1(14)_4)
4. Бухтіяров О. С. Зарубіжний досвід фінансування соціального забезпечення (на прикладі Німеччини). *Європейські перспективи*. 2013. № 12. С. 131-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2013_12_24
5. Деркач М. І., Литвин М. В. Досвід Німеччини у фінансуванні економічного розвитку регіонів. *Бізнес Інформ*. 2012. № 9. С. 42-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2012_9_6
6. Другов О. О. Фінансові аспекти інтеграції Польщі до Європейського Союзу: уроки для України. *Вісник Університету банківської справи*. 2015. № 1. С. 3-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2015_1_3
7. Другов О. О., Другова В. Т. Інтеграція Польщі до європейського союзу: вплив на фінансову систему. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2015. Вип. 12(2). С. 61-74. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2015_12\(2\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2015_12(2)_10)
8. Дудченко В. Ю. Фінансово-бюджетна система Німеччини: сучасний стан і проблеми функціонування. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 38. С. 134-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_38_16
9. Карлін М. І. Фінанси країн Європейського Союзу: навч. посіб. К. : Знання, 2011. 639 с.
10. Кричевська Т. О. Національна модель банківської системи Німеччини: становлення, еволюція та можливості збереження в умовах глобалізації. *Економічна теорія*. 2019. № 3. С.73-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2019_3_7
11. Левченко Р. В. Особливості діяльності банків Австрії в Центральній, Східній і Південно-Східній Європі. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 21, № 1. С. 179-184. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2015_21\(1\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2015_21(1)_26)
12. Мельник П. В., Тарангул Л. Л., Гордей О. Д. Банківські системи зарубіжних країн. К. : Алерта, 2010. 586 с.
13. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
14. Ніпіаліді-Іщик О. Ю. Особливості організації фінансів домогосподарств у Німеччині. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2015. Т. 20, Вип. 2(1). С. 159-163. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2015_20_2\(1\)_40](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2015_20_2(1)_40)
15. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн. К. : Знання-Прес, 2009. 373 с.
16. Руденко Ю. М., Токар В. В. Фінансові системи зарубіжних країн: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2010. 348 с.
17. Ткач Д. І. Формування ринкової фінансово-кредитної системи в Угорщині (досвід 90-х років ХХ сторіччя). *Вчені записки університету "КРОК". Серія : Економіка*. 2016. Вип. 44. С. 24-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuc_2016_44_6
18. Фінанси зарубіжних країн: навчальний посібник / [Кізіма Т. О., Кравчук Н. Я., Горин В. П. та ін.]; за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка, 2013. 287 с.
19. Чиркін А. С. Фінансова основа функціонування органів місцевого самоврядування в Угорщині. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2016. № 31. С. 324-336. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/app_2016_31_28

20. Якубовський С. О., Ломачинська І. А., Хаддад К. Б. Розвиток банківської системи Австрії в умовах глобалізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 17(2). С. 148-152. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_17\(2\)__35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_17(2)__35)

Тема 6

1. Андрущенко В. С. Податкові системи зарубіжних держав: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2014. 358 с.
2. Карлін М. І. Фінанси країн Європейського Союзу: навч. посіб. К. : Знання, 2011. 639 с.
3. Мельник П. В., Тарангул Л. Л., Гордей О. Д. Банківські системи зарубіжних країн. К. : Алерта, 2010. 586 с.
4. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
5. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн. К. : Знання-Прес, 2009. 373 с.
6. Письменний В. В., Палац Х. П. Сучасні виклики системи фінансового вирівнювання територій: досвід України і скандинавських країн. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 3. С. 112-122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2014_3_15
7. Шморгун О. В. Роль національних фінансових систем у забезпеченні міжнародної конкурентоспроможності скандинавських країн. *Економічний часопис-XXI*. 2013. № 5-6(2). С. 3-6. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2013_5-6\(2\)__2](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2013_5-6(2)__2)

Тема 7

1. Андрущенко В. С. Податкові системи зарубіжних держав: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2014. 358 с.
2. Булатова О. В., Дубенюк Я. А. Адаптація фінансової політики республіки Кіпр в умовах інтеграції до ЄС. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2013. Вип. 114(1). С. 46-53. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2013_114\(1\)__8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2013_114(1)__8)
3. Годлевська В. Ю. Реформування фінансової системи Іспанії в умовах утвердження демократичного режиму (1982–1996 рр.). *Гілея: науковий вісник*. 2013. № 78. С. 122-126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_78_39
4. Гуменюк Б. Нова антикризова політика Єврогрупи: реструктуризація кредитно-банківської системи Республіки Кіпр. *Україна дипломатична*. 2013. Вип. 14. С. 476-507. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrdip_2013_14_31
5. Дорошенко І. В. Банківська криза на Кіпрі та її уроки для України. *Європейські перспективи*. 2013. № 6. С. 13-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2013_6_4
6. Карлін М. І. Фінанси країн Європейського Союзу: навч. посіб. К. : Знання, 2011. 639 с.
7. Литвин М. В. Фінансування регіонального розвитку Іспанії в контексті досягнення сталого розвитку. *Вісник Дніпропетровського університету. Сер. : Менеджмент інновацій*. 2013. Т.21, вип. 2. С. 35-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumi_2013_21_2_8
8. Мельник П. В., Тарангул Л. Л., Гордей О. Д. Банківські системи зарубіжних країн. К. : Алерта, 2010. 586 с.
9. Мельников Ю.О. Статичне оцінювання фіскальної стійкості державних фінансів Греції та Німеччини. *Моделювання та інформаційні системи в економіці*. 2013. Вип. 88. С. 33-48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mise_2013_88_6
10. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
11. Пантелеймоненко А. О. Досвід кооперативних банків Італії: загальна характеристика та практичне значення для розвитку фінансово-кредитної системи України. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки*. 2010. № 3. С. 55-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpush_2010_3_11
12. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн. К. : Знання-Прес, 2009. 373 с.

Тема 8

1. Андрущенко В. С. Податкові системи зарубіжних держав: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2014. 358 с.
2. Карлін М. І. Фінанси країн Європейського Союзу: навч. посіб. К. : Знання, 2011. 639 с.
3. Литвин М. В. Сучасні детермінанти фінансування регіонального розвитку Естонії в умовах забезпечення сталого розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 6. С. 208-211. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2013_6_45
4. Машарский А. А. Монетарная политика банка Латвии в контексте текущего кризиса и перспектив вступления Латвии в еврозону. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2014. Вип. 1. С. 35-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2014_1_5
5. Мельник П. В., Тарангул Л. Л., Гордей О. Д. Банківські системи зарубіжних країн. К. : Алерта, 2010. 586 с.
6. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
7. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн. К. : Знання-Прес, 2009. 373 с.

Тема 9

1. Андрущенко В. С. Податкові системи зарубіжних держав: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2014. 358 с.
2. Дудченко В. Ю. Стан та структура державних фінансів республіки Болгарія. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 20. С. 136-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2015_20_20
3. Зайчикова В. В. Особливості законодавства про місцеві суспільні фінанси в Румунії. *Наукові праці НДФІ*. 2007. Вип. 2. С. 44-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2007_2_6
4. Карлін М. І. Фінанси країн Європейського Союзу: навч. посіб. К. : Знання, 2011. 639 с.
5. Мельник П. В., Тарангул Л. Л., Гордей О. Д. Банківські системи зарубіжних країн. К. : Алерта, 2010. 586 с.
6. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
7. Мінасян Г. Банківський сектор Болгарії: у пошуках стійкості. *Економіка і прогнозування*. 2013. № 4. С. 104-129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2013_4_10
8. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн. К. : Знання-Прес, 2009. 373 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. European Central Bank Statistics. URL: <http://www.ecb.int/stats/html/index.en.html>.
2. Federal Reserve All Statistical Releases. URL: <http://www.federalreserve.gov/>.
3. Євростат. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/>
4. Міжнародний валютний фонд. URL: <http://www.imf.org/external/index.htm>.
5. Міністерство економіки і фінансів Франції. URL: <http://www.economie.gouv.fr/>.
6. Міністерство фінансів Бельгії. URL: <https://finances.belgium.be/fr>
7. Міністерство фінансів Нідерландів. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-financien>
8. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Міністерства фінансів Данії. URL: <https://en.fm.dk/>
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: www.minfin.gov.ua.
11. Офіційний сайт Міністерства фінансів Фінляндії. URL: <https://vm.fi/en/frontpage>
12. Офіційний сайт Міністерства фінансів Швеції. URL: <https://www.government.se/government-of-sweden/ministry-of-finance/>
13. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
14. Федеральне міністерство фінансів Німеччини. URL: <http://www.bundesfinanzministerium.de/Web/EN/Home/home.html>.